

Отже, для вдосконалення формування професійної уяви особистості потрібно створювати певні умови для розвитку її складових.

Перспективи подальших досліджень. Визначена автором психологічна структура професійної уяви особистості дає можливість відпрацювання методики формування професійної уяви курсантів-прикордонників і розробки рекомендацій щодо її використання у навчальному процесі з метою цілеспрямованого розвитку професійної уяви.

Список використаної літератури:

1. Лернер, И.Я. (1981). Дидактические основы методов обучения. Москва: Педагогика.185с.
2. Боровик, Л. В.(1998). Развитие познавательной самостоятельности курсантов-прикордонников с учетом их индивидуально-психологических особенностей (Дис. канд. психол. наук). Национальная академия державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, Хмельницький.

ПРОЯВ ГЕНДЕРНОСТІ У ЖІНОК-ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

УДК 159.9.075

Миколайчук Олена Михайлівна,

студентка спеціальності 053 «Психологія»

другого (магістерського) рівня

КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»

Актуальність дослідження. У останні п'ять років однією з головних тенденцій кадрового забезпечення Збройних Сил України, зокрема Повітряних Сил, є призов на військову службу все більшої кількості жінок. Не викликає сумнівів, що цей факт прикрашає військові формування, приносить естетичне задоволення військовослужбовцям-чоловікам, разом з тим, це змінює поведінку чоловіків, корегуючи іноді їх вчинки та слова, але все ж таки зумовлює кардинальні зміни в свідомості жінки та чинить незворотній вплив на виконання соціальних ролей жінок, як власне жінок, матерів, дружин тощо. З усією очевидністю, це спонукає до розширення наукових досліджень з

проблеми гендерності жінок-військовослужбовців, вивчення особливостей різних проявів гендерності та його впливу на життя власне жінки та суспільства в цілому, а головне – особистісного зростання жінки військовослужбовця, підвищення якості її життя.

Метою статті є аналіз сучасного стану прояву гендерності у жінок-військовослужбовців, а саме військовослужбовців військ зв'язку Повітряних Сил Збройних Сил України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стать – перша ознака, з якою людина входить у світ і з якої ми починаємо опис людини та розмову про будь-кого. Першою в інформації про людину йде означення паспортної, або біологічної статі, а вже далі зазначається вік, професія, соціальний статус, сімейні ролі тощо. Різностатевість – найглобальніша характеристика людства. Поділ людських організмів на чоловічі та жіночі ґрунтується на диференціації первинних та вторинних статевих ознак (анатомічної будови статевих органів, пропорцій тіла (зросту, ширини плечей, стегон), розміщення жирових відкладень, особливостей статевого дозрівання тощо). Всі ці ознаки характеризують стать соматичну, іншими словами, біологічну чи паспортну. А соціальну стать, стать – як продукт культури, соціально-біологічну характеристику, яка вказує на соціальний статус і соціально- психологічні характеристики особистості, які пов'язані зі статтю і сексуальністю, але виникають у взаємодії з іншими людьми характеризує поняття «гендер» (Ткалич, М. Г., 2011). У своїх працях Т. В. Говорун виділяє первинні, вторинні та третинні статеві ознаки. Погоджуємося з її думкою про те, що саме третинні статеві ознаки є набутими – це жести, міміка, хода, зачіска, одяг, прикраси тощо. Саме на основі третинних статевих ознак і утворюється психічна стать – це певна система ціннісно-смыслових уявлень про себе як про чоловіка чи жінку. Кікінеджи О. М. визначає, що гендер, як соціально-біологічну характеристику, за допомогою якої люди дають визначення поняттям «чоловік» і «жінка» (Говорун, Т. В., Кікінежди, О. М., 1999).

Гендерна ідентичність є результатом активного процесу, що відбувається безперервно під час онтогенезу та супроводжується появою у людини відчуття власної неперервності, тотожності і визначеності внаслідок належності до певного індивідуального цілого. Військова діяльність є напруженою, екстремальною порівняно з іншими видами діяльності, їй притаманні несподіваність, раптовість, незвичність, здатність руйнувати сформовані стереотипи поведінки, створювати негативні психічні стани (тривожність, страх, афект, стрес, депресія). Отже, для виконання військового обов'язку жінка повинна володіти вираженими в більшій чи меншій мірі маскулініними якостями, такими як сміливість, наполегливість, рішучість, здатність до управління, готовність ризикувати, домінування, мужність, схильність до лідерства, організаторські здібності, самостійність, незалежність, сила, оволодіння власними емоційними проявами і контроль за ними, особливо у напружених екстремальних ситуаціях тощо.

Для аналізу прояву гендерності у жінок-військовослужбовців нами було використано Фрайбурзький опитувальник, зокрема методику «Маскуліність-фемінність» Сандри Бем. Результати дослідження представлені на рис.1. Дослідження проводилося з військовослужбовцями-жінками військових частин військ зв'язку. Участь у дослідженні брали 50 військовослужбовців-жінок, вік яких від двадцяти до сорока років, вислуга від двох до двадцяти років.

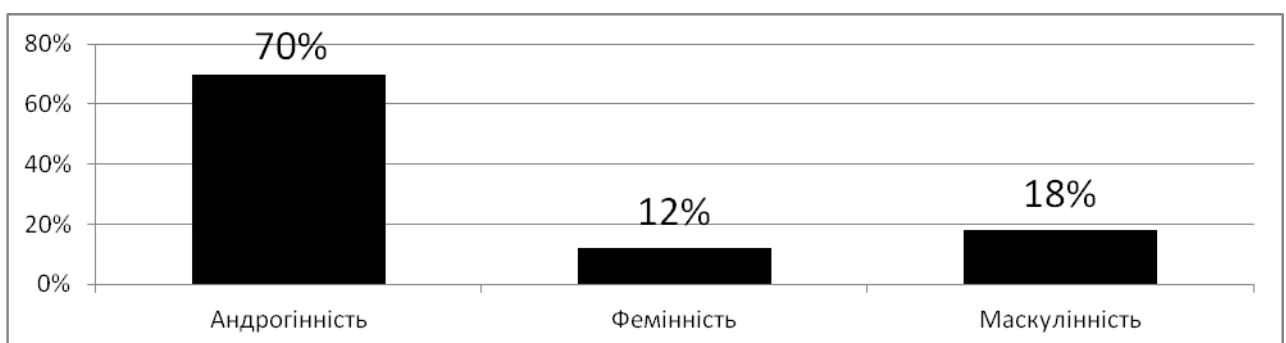

Рис.1. Результати дослідження прояву гендерності у військовослужбовців-жінок за методикою С. Бема «Маскуліність-фемінність»

В результаті дослідження було виявлено, що більшість досліджуваних жінок мають андрогенний тип гендерно-рольової поведінки (35

військовослужбовців-жінок, що складає 70 %). Також виявлено 9 жінок маскулінного типу гендерно-рольової поведінки, що складає 18 % серед опитуваних. Типовими маскулініними якостями вважаються інтелект, раціональність, незалежність, активність, сила (як фізична, так і психологічна, сила характеру), авторитарність, агресивність, стриманість в емоційних проявах, схильність до ризику, здатність до досягнень. Тобто, дані риси вважають «чоловічими», тому жінок з таким типом поведінки не багато. Вони рідше потребують допомоги, частіше добре просуваються по кар'єрі, є більш незалежними і самостійними. Також було виявлено, що маскуліних жінок відрізняє більша самоповага в цілому, а також більш висока самооцінка в сфері професійних досягнень і власної зовнішності. При цьому передбачається, що у андрогенів ці риси представлені гармонійно і взаємодоповнюють одна одну. Тобто, особи з проявами андрогенності не поступаються маскулінному типу ні за рівнем самоповаги в цілому, ні за рівнем самооцінки досягнень і власної зовнішності.

Типовими фемінними якостями вважаються емоційність, м'якість, слабкість, турботливість, практичність, консервативність, інтуїтивність, реалістичність, комунікативність, сензитивність, емпатійність. Такі якості і такий тип поведінки в суспільстві вважається типово жіночим, але у військовому колективі серед військовослужбовців-жінок дані риси були притаманні у великій мірі лише 6 жінкам, що складає 12 % з усіх опитуваних.

Висновки. Отже, аналізуючи проведене дослідження можна зробити висновок, що у жінок-військовослужбовців переважають риси андрогінності та маскуліності.

Перспективи подальших досліджень. Предметом подальших досліджень може стати вивчення впливу на

Список використаної літератури:

1. Ткалич, М. Г. (2011). *Гендерна психологія: навчальний посібник*, Київ: «Академвидав», 248 с.

2. Говорун, Т. В., Кікінежді, О. М. (1999). *Стать та сексуальність: Психологічний ракурс*. Тернопіль: Нова книга - Богдан, 383 с.
3. Клецина, И.С. (Ред.). (2003). *Практикум по гендерной психологии*. Санктпетербург: Питер, 479 с.

СИСТЕМА БЕЗПЕРЕРВНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

УДК 504.6(477.43/44):502.7

Мудрак Олександр Васильович,

*доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри екології,
природничих та математичних наук КВНЗ «Вінницька академія неперервної
освіти»*

Мудрак Галина Василівна,

*кандидат географічних наук, доцент кафедри екології та охорони
навколишнього середовища Вінницького національного аграрного університету*

Актуальність дослідження. Одним із основних пріоритетів сталого розвитку суспільства має стати всебічний і безперервний розвиток екологічної освіти й виховання всіх верств населення, що підтверджено міжнародними і державними документами.

На сучасному етапі екологічну освіту необхідно спрямувати на набуття нових компетентностей, що сприяють формуванню екологічно грамотного суспільства, нового світогляду, позицій, цінностей, тобто розвитку, який є соціально бажаним, економічно життєздатним і екологічно безпечним.

Екологічна освіта має стати новим процесом навчання, одним з важливих інструментів переходу до екологобезпечних моделей виробництва і споживання, формування у школярів нової системи цінностей, що відповідають принципам сталого розвитку.

Нові вимоги в системі екологічної освіти для сталого розвитку України, в основі якої лежить екологічна компетентність, потребують нових підходів з